

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

એમ. નારાયણદાસ

વિ.

કર્ણાટક રાજ્ય અને અન્યો

સપ્ટેમ્બર ૧૯, ૨૦૦૩

[એસ. એન. પરિચાવ અને એચ. કે. સેમા, ન્યાયમુર્તિશ્રીઓ]

ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩-કલમ ૪૮૨-અપીલકર્તાએ અગાઉના ભાગલા દાવાના પરિણામે કાયમી મનાઈ હુકમ માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો-તેમાં લેખિત નિવેદનમાં આધાર રાખેલા કેટલાક દસ્તાવેજો કે જે અપીલકર્તા દ્વારા બનાવટી અને બનાવટી હોવાનો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો-અપીલકર્તાએ ફોજદારી ફરિયાદ દાખલ કરી હતી અને એફ. આઈ. આર. નોંધવામાં આવી હતી-ઉચ્ચ અદાલતે એફ. આઈ. આર. ને તુરંત, ત્રાસદાયક અને ખોટી-પકડ તરીકે ગણાવીને રદ કરી હતી, દુર્લભતમ કિસ્સાઓમાં સાવચેતી સાથે ખૂબ જ

સાવચેતીપૂર્વક ઉપયોગ કરવાની સત્તા-અદાલત શરૂ કરવામાં ન્યાયી ન હતી દસ્તાવેજોની F.I.R.-Examination માં આરોપોની વિશ્વસનીયતા અથવા વાસ્તવિકતા અંગે તપાસ કરીને તેમની સત્યતાની ખાતરી કરવા માટે તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચવું કે ફરિયાદ હેરાન કરનારી, તુચ્છ અને ખોટી હતી અને ન્યાયી ન હતી-આદેશ એફ. આઈ. આર. ને સંપૂર્ણપણે બિનટકાઉ-દંડ સંહિતાની કલમ ૪૬૮, ૪૭૦, ૪૭૧ અને ૧૨૦બી ૨૬ કરે છે.

કલમ ૧૯૫ અને ૩૪૦-અદાલતમાં પુરાવા તરીકે રજૂ કરવામાં આવે ત્યારે અનુસરવાની કાર્યવાહી-તપાસ દરમિયાન લાગુ પડતી નથી અને તપાસ કરવા માટે પોલીસની સત્તાને નિયંત્રિત અથવા સીમિત કરતી નથી-તપાસ પૂર્ણ થયા પછી કલમ ૧૯૫ હેઠળ પ્રતિબંધ લાગુ થાય છે અને અદાલત સંજ્ઞાન લેવા માટે અસમર્થ છે-- કોર્ટ પછીથી એફ. આઈ. આર. ના આધારે ફરિયાદ દાખલ કરી શકે છે અને તપાસ દરમિયાન એકત્રિત કરેલી સામગ્રી કલમ ૩૪૦ હેઠળની પ્રક્રિયાને અનુસરીને-તપાસના તબક્કે માત્ર પ્રશ્ન એ છે કે તપાસને એફને આગળ વધવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ કે નહીં.

અપીલકર્તા જમીનનો એક પ્લોટ ધરાવતો હતો, જેના માટે તેણે તેની બહેન સાથે કરાર કર્યો હતો, જેમાં તેણીને લાઈસન્સધારક તરીકે તેમાં રહેવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.બાદમાં તેના પરિવારના સભ્યોએ ભાગલા પાડવાનો દાવો

દાખલ કર્યો, જેમાં જમીનનો પણ સમાવેશ થાય છે. અપીલકર્તાએ તેની બહેનના પરિવારના સભ્યો દ્વારા તેમના નામે જમીનના આ પ્લોટના ગેરકાયદેસર હસ્તાંતરણની આશંકા સાથે કાયમી મનાઈ હુકમ માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો. લેખિત નિવેદન દાખલ કરતી વખતે પરિવારના સભ્યોએ અમુક દસ્તાવેજો પર આધાર રાખ્યો હતો. અપીલકર્તાએ દાવો કર્યો હતો કે તેઓ બનાવટી અને બનાવટી છે અને તેમના દ્વારા ક્યારેય ફાંસી આપવામાં આવી નથી. ત્યારબાદ તેણે ફોજદારી ફરિયાદ દાખલ કરી હતી અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૮૬, ૪૭૦, ૪૭૧ અને ૧૨૦બી હેઠળ એફ. આઈ. આર. નોંધવામાં આવી હતી. ઉચ્ચ અદાલતે ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળની અરજીમાં એફ. આઈ. આર. ને રદ કરી હતી. તેથી આ અપીલ.

પ્રતિવાદીઓએ દલીલ કરી હતી કે ફરિયાદ ખોટી, તુરુછ અને હેરાન કરનારી હોવાનું તારણ કાઢવામાં ઉચ્ચ અદાલતને વાજબી ઠેરવવામાં આવી હતી; કારણ કે આ કેસ કલમ ૧૮૫ સીઆર હેઠળ આવે છે. પી. સી., દંડ સંહિતાના પ્રકરણ XXVI ની જોગવાઈઓ. પી. સી. સી. આર. ના પ્રકરણ XII ના બાકાત પર લાગુ થશે. તેથી પી. સી. એ અદાલતમાં અરજી કરવાની હતી અને સીધી પોલીસમાં ફરિયાદ દાખલ કરવી અયોગ્ય હતી; કે આ પ્રક્રિયામાં તેઓ કલમ ૩૪૧ Cr.P.C હેઠળ અપીલ કરવાના અધિકાર અને ભારતના બંધારણની કલમ ૨૧ હેઠળના અધિકારથી વંચિત હતા કારણ કે કોર્ટ તેના મનને તેના પર લાગુ કરી શકતી ન

હતી; અને કારણ કે ઉચ્ચ અદાલતે કલમ ₹૧૯૫ની વિચારણા કરી ન હતી. પી. સી. એ આ કેસમાં અરજી કરી હોય કે ન કરી હોય, તે રિમાન્ડ માટે યોગ્ય કેસ હતો.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠેરવ્યું કે :૧.૧૨૬ કરવાની શક્તિનો ઉપયોગ ખૂબ જ સાવચેતીપૂર્વક અને દુર્લભતમ કિસ્સાઓમાં સાવચેતી સાથે થવો જોઈએ.એફ. આઈ. આર. માં કરવામાં આવેલા આક્ષેપોની વિશ્વસનીયતા અથવા વાસ્તવિકતા અથવા અન્યથા તપાસ શરૂ કરવામાં અદાલત ન્યાયી રહેશે નહીં. અદાલત એ પણ તપાસ કરી શકતી નથી કે ફરિયાદમાંના આક્ષેપો સ્થાપિત થવાની સંભાવના છે કે નહીં.
[૯૮૧- ડી]

૧.૨ઉચ્ચ અદાલતે ફરિયાદમાં અપીલકર્તાના કેસ અને પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા કેસ પર વિચાર કર્યો.તેણે દસ્તાવેજોની તપાસ કરી, સહીઓની સરખામણી કરી અને તારણ કાઢ્યું કે તે ખોટી અથવા બનાવટી નહોતી અને ફરિયાદને હેરાન કરનારી, તુચ્છ અને ખોટી ગણાવીને તેને રદ કરી દીધી.ઉચ્ચ અદાલતે એવું તારણ કાઢ્યું ન હતું, કારણ કે તે કરી શક્યું ન હતું કે, ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આરોપો, જો તેમના અંકિત મૂલ્ય પર લેવામાં આવે અને તેમની સંપૂર્ણતામાં સ્વીકારવામાં આવે, તો તે પ્રથમ દષ્ટિએ કોઈ ગુનો નથી અથવા

આરોપી સામે કેસ નથી.તેણે એવું પણ તારણ કાઢ્યું ન હતું, કારણ કે તે કરી શક્યું ન હતું કે, આરોપો પોલીસ દ્વારા તપાસને ન્યાયી ઠેરવતા ગુનાહિત ગુનાનો ખુલાસો કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા.ફરિયાદ ખોટી, હેરાન કરનારી અને તુચ્છ હોવાનો નિષ્કર્ષ પ્રતિવાદીઓ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી સામગ્રી પર આધારિત હતો અને પુરાવા વિના તેના પર આધાર રાખવો અયોગ્ય હતો, જે એફ. આઈ. આર. ને રદ કરવાના આદેશને સંપૂર્ણપણે બિનટકાઉ બનાવે છે.

૧.૩.ત્યાં માત્ર આક્ષેપો અને પુનરાવર્તનો હતા.જો ફરિયાદમાં કોઈ એ પદાર્થ ન હોય તો તે તપાસ દ્વારા જણાવવામાં આવશે.ઉચ્ચ અદાલત માટે તપાસના પરિણામની આગાહી કરવી અથવા દુર્ભાવનાપૂર્ણ પ્રશ્ન પર તારણ આપવું અયોગ્ય હતું.જો ફરિયાદ વ્યક્તિગત બદલો લેવાના કારણે કરવામાં આવી હોય, તો પણ તે પોતે ફરિયાદને નકારી કાઢવાનો આધાર ન હતો, જેનું પરીક્ષણ કરવું પડ્યું હતું અને પુરાવા એકત્રિત કર્યા પછી 'બી' નું વજન કરવું પડ્યું હતું. [૯૮૫- એ, બી]

હરિયાણા રાજ્ય વિ. ભજનલાલ, [૧૯૯૨] સપ.૧ **SCC ૩૩૫** પર આધાર રાખ્યો હતો.

૨.૧.કલમ ૧૯૫ના આધારે ફરિયાદ રદ કરવામાં આવી નથી. પી. સી. એ સી. આર. ના પ્રકરણ XXVI હેઠળ પ્રક્રિયા લાગુ કરી હતી. પી. સી., ખાસ કરીને

કલમ ૩૪૦નું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું.કલમ ૧૯૫ અને ૩૪૦ Cr.P.C હેઠળ તપાસ કરવાની પોલીસની સત્તાને નિયંત્રિત અથવા સીમિત કરતી નથી. એકવાર તપાસ પૂર્ણ થઈ જાય પછી કલમ ૧૯૫ માં પ્રતિબંધ અમલમાં આવે છે અને અદાલત સંજ્ઞાન લેવા માટે સક્ષમ રહેશે નહીં.અદાલત પછીથી એફ. આઈ. આર. અને તપાસ દરમિયાન એકત્રિત કરવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે 'ડી "ગુના માટે ફરિયાદ દાખલ કરી શકે છે, જે કલમ ૩૪૦ ક્રોડમાં નિર્ધારિત પ્રક્રિયા પૂરી પાડે છે. પી. સી. અનુસરવામાં આવે છે.તેથી, પ્રતિવાદીઓના કોઈ અધિકારને અસર થતી નથી, કલમ ૩૪૧ હેઠળ અપીલ દાખલ કરવાના અધિકારને પણ અસર થાય છે.[૯૮૩- G, H, ૯૮૪-A]

૨.૨.તપાસના તબક્કે કલમ ૧૯૫ લાગુ પડતી નથી.કલમ ૧૯૫ અદાલતમાં રજૂ કરવામાં આવે તે પહેલાં બનાવટી/બનાવટી દસ્તાવેજોને લાગુ પડે છે કે કેમ તે પ્રશ્ન અદાલતની નોંધ લીધા પછી જ ઊભો થાય છે.આ તબક્કે એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે તપાસને આગળ વધવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ કે નહીં.ફરિયાદ/એફ. આઈ. આર. રદ કરી શકાય તે માટે કોઈ આધાર અથવા કારણ નથી.[૯૮૫- ઈ, એફ]

પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ રાજ સિંહ, [૧૯૯૮] ૨ એસ. સી. સી. ૩૯૧, પર આધાર રાખ્યો હતો.

ક્રિમિનલ એપેલેટ જ્યુરિસડીક્શન:

ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૧૯૭/૨૦૦૩.

સી. આર. એલ. માં કર્ણાટક હાઈકોર્ટના ૨૭.૮.૨૦૦૨ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી. પી. નં. ૨૦૦૨ ની ૧૯૭૫.

અપીલકર્તા માટે કપિલ સિબ્બલ, જયંત પટ્ટાનશેટ્ટી, એસ. એન. ભટ્ટ, એન. પી. એસ. પંવાર, ડી. પી. ચતુર્વેદી અને કે. એમ. પ્રકાશ.

પ્રતિવાદીઓ માટે કે. કે. વેણુગોપાલ, સુશીલ કુમાર, એમ. શ્રીનિવાસ આર. રાવ, શ્રીનિવાસ કોટની, સુશ્રી નીરુ વૈદ, સંજય આર. હેગડે અને કે. રાજીવ.

કોર્ટનો ચુકાદો આના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

એસ. એન. વરિયાવ, જે.:પરવાનગી આપવામાં આવી.

પાર્ટીઓ સાંભળ્યા.

આ અપીલ ૨૬મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૨ના એક આદેશની વિરુદ્ધ છે, જેમાં એક એફ. આઈ. આર. રદ કરવામાં આવી છે.

ટૂંકમાં જણાવેલી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

અપીલકર્તા સારક્કી ગામમાં સર્વેક્ષણ નંબર ૬૬નો માલિક છે.તેમણે ૧૮ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૮ના રોજ તેમની બહેન નિર્મલા સાથે વેચાણનો કરાર કર્યો હોવાનું જણાય છે.આ સમજૂતી ૨૫,૧૮૮ ચોરસ ફૂટ માટે હતી.ફુટ.સર્વેક્ષણ નંબર ૬૬ માં.સામાવાળા નંબર ૨ એ કહેવાતી નિર્મલાનો પુત્ર છે.સામાવાળા નંબર ૪ એ કહેવાતી નિર્મલાની પુત્રી છે.સામાવાળા નંબર ૩ એક પુત્રવધૂ છે, જે નિર્મલાના મૃત પુત્ર દ્વારા છે.તે અપીલકર્તાનો કેસ છે કે તેણે તેની બહેન નિર્મલાને તેના લાઇસન્સધારક તરીકે વેચવા માટે સંમત થયેલા પ્લોટમાં રહેવાની મંજૂરી આપી હતી.૭ સપ્ટેમ્બરના રોજ, ૨૦૦૦ પ્રતિવાદીઓ ૨ થી ૪ એ પાર્ટીશન માટે ઇ દાવો દાખલ કર્યો.અપીલકર્તા દાવો કરે છે કે આ દાવામાં ૨૫,૧૮૮ ચોરસ ફૂટના વિભાજનનો પણ દાવો કરવામા આવ્યો હતો. ૨ થી ૪ પ્રતિવાદીઓ એ વાતને નકારી કાઢે છે કે વિભાજન દાવામાં જમીનનો આ ટુકડો સામેલ છે.અમે આ વિવાદથી ચિંતિત નથી, સિવાય કે એ નોંધવા સિવાય કે અહીં નીચે દર્શાવેલ દસ્તાવેજો આ દાવામાં રજૂ કરવામાં આવ્યા ન હતા અથવા તેના પર આધાર રાખવામાં આવ્યો ન હતો.અપીલકર્તા દાવો કરે છે કે તેમને ખબર પડી કે પ્રતિવાદીઓ ૨ થી ૪ અમુક વિભાજન દસ્તાવેજના આધારે તેમના નામ પર જમીનનો આ ટુકડો F સ્થાનાંતરિત કરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા હતા.આમ અપીલકર્તાએ સામાવાળા ૨ થી ૪ સામે રેકૉર્ડમાં નામ બદલવા પર પ્રતિબંધ મૂકતા કાયમી હુકમ માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો.પ્રતિવાદીઓ ૨ થી ૪

એ લેખિત નિવેદન દાખલ કર્યું હતું જેમાં તેઓએ ૨૧ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૯ ના રોજ ત્રણ દસ્તાવેજો પર આધાર રાખ્યો હતો. દસ્તાવેજો છે (એ) જનરલ પાવર ઓફ એટર્ની (બી) વેચાણ કમ કબજાની રસીદો (સી) અને સોગંદનામાઓ જે અપીલકર્તા દ્વારા શપથ લેવામાં આવ્યા હોવાનું માનવામાં આવે છે. અપીલકર્તા દાવો કરે છે કે આ દસ્તાવેજો તેમના દ્વારા ક્યારેય ચલાવવામાં આવ્યા ન હતા. અપીલકર્તા દાવો કરે છે કે તેને ૧૮મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૮ના રોજ થયેલા વેચાણ કરારમાં પણ કેટલીક હેરફેર જોવા મળી હતી. આમ અપીલકર્તાએ ૨૭મી મે, ૨૦૦૨ના રોજ ઉલસૂર ખાતેના પોલીસ સ્ટેશનમાં ફરિયાદ દાખલ કરી હતી કે આ દસ્તાવેજો બનાવટી અને બનાવટી છે.

ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૬૮, ૪૭૦, ૪૭૧ અને ૧૨૦ બી હેઠળ એફ. આઈ. આર. નોંધવામાં આવી હતી. પ્રતિવાદીઓ ૨ અને ૩ એ એફ. આઈ. આર. રદ કરવા માટે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અરજી દાખલ કરી હતી. હાઈકોર્ટ દ્વારા આ મંજૂરી આપવામાં આવી છે. તેથી આ અપીલ.

હાઈકોર્ટના ચુકાદા સાથે વ્યવહાર કરતા પહેલા, જે વિવાદિત છે, સૌ પ્રથમ સારી રીતે સ્થાપિત કાયદો નક્કી કરવો જરૂરી છે. હરિયાણા રાજ્ય વિરુદ્ધ ભજનલાલના કેસમાં કાયદો ખૂબ જ સંક્ષિપ્તમાં રજૂ કરવામાં આવ્યો છે, જેનો અહેવાલ

[૧૯૯૨] સપમાં આપવામાં આવ્યો છે.૧ SCC ૩૩૫.આ કેસમાં હાઈકોર્ટે એક એફ. આઈ. આર. રદ કરી હતી. હાઈકોર્ટના ચુકાદાને રદ કરતી વખતે આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:

"૩૧. સંહિતાની કલમ ૧૫૪ (૧) ના આદેશના પાલનમાં સંજોય ગુનાની જાહેરાત કરતી માહિતીના આધારે ગુનો અથવા કેસ નોંધાવવાના તબક્કે, સંબંધિત પોલીસ અધિકારી માહિતી આપનાર દ્વારા મૂકવામાં આવેલી માહિતી વિશ્વસનીય અને વાસ્તવિક છે કે અન્યથા તેની તપાસ શરૂ કરી શકતા નથી અને માહિતી વિશ્વસનીય અથવા વિશ્વસનીય નથી તેના આધારે કેસ નોંધવાનો ઇનકાર કરે છે.બીજી બાજુ, પોલીસ સ્ટેશનના પ્રભારી અધિકારી કાયદેસર રીતે કેસ નોંધવા અને પછી તપાસ સાથે આગળ વધવા માટે બંધાયેલા છે, જો તેની પાસે કોઈ ગુનાની શંકા કરવાનું કારણ હોય, જેની તપાસ કરવા માટે તેને સંહિતાની કલમ ૧૫૬ હેઠળ સત્તા આપવામાં આવી છે, જે કલમ-૧૫૭ની જોગવાઈને આધિન છે.(જેમ કે અમે આ ચુકાદાના આગામી ભાગમાં સંહિતાના Sections.૧૫૬ અને ૧૫૭ની મર્યાદામાં સંજોય ગુનાની તપાસના ક્ષેત્રમાં પોલીસ અધિકારીની સત્તા વિશે વિગતવાર ચર્ચા કરવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે, અમે F વર્તમાન સંદર્ભમાં તે કલમો સાથે વિસ્તૃત રીતે વ્યવહાર કરવાનો પ્રસ્તાવ

મૂકતો નથી.) જો પોલીસ સ્ટેશનનો પ્રભારી અધિકારી તેનામાં નિહિત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાનો અને નોંધાયેલા સંજોચ ગુનાની માહિતી પર કેસ નોંધવાનો ઇનકાર કરે અને આમ તેના પર લાદવામાં આવેલી વૈધાનિક ફરજનું ઉલ્લંઘન કરે, તો આવા ઇનકારથી વ્યથિત વ્યક્તિ માહિતીનો સાર મોકલી શકે છે. સંબંધિત પોલીસ અધિક્ષકને લેખિતમાં અને ટપાલ દ્વારા, જેમને જો સંતોષ થાય કે તેમને મોકલવામાં આવેલી માહિતી સંજોચ ગુનો જાહેર કરે છે, તો તેમણે કાં તો જાતે જ કેસની તપાસ કરવી જોઈએ અથવા સંહિતાની કલમ ૧૫૪ની પેટા-કલમ (૩) દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી રીતે તેમના ગૌણ કોઈપણ પોલીસ અધિકારી દ્વારા તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપવો જોઈએ.

૩૨. એ નોંધવું જોઈએ કે સંહિતાની કલમ ૧૫૪ (૧) માં, વિધાનસભાએ તેના સામૂહિક વિવેકમાં સંહિતાની કલમ ૪૧ (૧) (એ) અથવા (જી) જેવી લાયકાત વિના "માહિતી" અભિવ્યક્તિનો કાળજીપૂર્વક અને સાવધાનીપૂર્વક ઉપયોગ કર્યો છે, જેમાં અભિવ્યક્તિઓ, "વાજબી ફરિયાદ" અને "વિશ્વસનીય માહિતી" નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. દેખીતી રીતે, સંહિતાની કલમ ૪૧ (૧) (એ) અને (જી) થી વિપરીત કલમ ૧૫૪ (૧)

માં "માહિતી" શબ્દની બિન-લાયકાત એ કારણ હોઈ શકે છે કે પોલીસ અધિકારીએ ગુનાહિત ગુનાને લગતી માહિતી નોંધવાનો ઇનકાર ન કરવો જોઈએ અને તેના પર કેસ નોંધવો જોઈએ કે તે માહિતીની વાજબીતા અથવા વિશ્વસનીયતાથી સંતુષ્ટ નથી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ઉપરોક્ત માહિતીની 'વાજબીતા' અથવા 'વિશ્વસનીયતા' એ કેસ નોંધવા માટેની પૂર્વશરત નથી. વર્તમાન કલમ ૧૫૪ની અગાઉની સંહિતાઓ સાથે સરખામણી સૂચવે છે કે વિધાનસભાએ હેતુપૂર્વક આ શબ્દને લાયક ઠેરવ્યા વિના માત્ર "માહિતી" શબ્દનો ઉપયોગ કરવો યોગ્ય માન્યો હતો. ભારતીય વિધાન પરિષદ દ્વારા ૧૮૬૧ની ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૩૯ (૧૮૬૧નો અધિનિયમ ૨૫) માં લખવામાં આવ્યું છે કે પોલીસ સ્ટેશનના પ્રભારી અધિકારીને આપવામાં આવતી 'દરેક ફરિયાદ અથવા માહિતી' ને લેખિતમાં ઘટાડવી જોઈએ, જે જોગવાઈને પછીથી ૧૮૭૨ની સંહિતાની કલમ ૧૧૨ (૧૮૭૨નો અધિનિયમ ૧૦) દ્વારા સુધારવામાં આવી હતી, જેમાં ત્યારબાદ લખવામાં આવ્યું હતું કે પોલીસ સ્ટેશનના પ્રભારી અધિકારીને આપવામાં આવતી 'દરેક ફરિયાદ' ને લેખિતમાં ઘટાડવી જોઈએ. 'ફરિયાદ' શબ્દ જે ૧૮૬૧ અને ૧૮૭૨ની અગાઉની બે સંહિતાઓમાં આવ્યો હતો તેને દૂર કરવામાં આવ્યો હતો અને તે

જગ્યાએ 'માહિતી' શબ્દનો ઉપયોગ ૧૮૮૨ અને ૧૮૮૮ની સંહિતાઓમાં કરવામાં આવ્યો હતો, જે શબ્દ હવે ૧૯૭૩ની વર્તમાન સંહિતા (૧૯૭૪નો અધિનિયમ ૨) ની કલમ ૧૫૪,૧૫૫,૧૫૭ અને ૧૯૦ (સી) માં વપરાય છે.તમામ સંહિતાઓનું એકંદર વાંચન એ સ્પષ્ટ કરે છે કે પ્રથમ માહિતી અહેવાલ નોંધવા માટે જે શરત અનિવાર્ય છે તે એ છે કે ત્યાં એક માહિતી હોવી જોઈએ અને તે માહિતીએ સંજોય ગુનાનો ખુલાસો કરવો જ જોઈએ.

૩૩. તેથી, તે સ્પષ્ટપણે સ્પષ્ટ છે કે જો સંજોય ગુનાની જાહેરાત કરતી કોઈ માહિતી સંહિતાની કલમ ૧૫૪ (I) A ની જરૂરિયાતોને સંતોષતા પોલીસ સ્ટેશનના પ્રભારી અધિકારી સમક્ષ મૂકવામાં આવે, તો ઉપરોક્ત પોલીસ અધિકારી પાસે નિયત ફોર્મમાં તેનો પદાર્થ દાખલ કરવા સિવાય, એટલે કે આવી માહિતીના આધારે કેસ નોંધવા સિવાય અન્ય કોઈ વિકલ્પ નથી.

(ભાર આપવામાં આવ્યો છે)

XXX XXX XXX

૪૦. સંહિતાની ઉપરોક્ત કલમો એટલે કે ૧૫૬,૧૫૭ અને ૧૫૮ નો મુખ્ય મુદ્દો એ છે કે જો કોઈ પોલીસ અધિકારીને સંજોય ગુનાની

શંકા કરવાનું કારણ હોય, તો તેણે કાં તો તપાસ સાથે આગળ વધવું જોઈએ અથવા તેના ગૌણ અધિકારી દ્વારા C સાથે તપાસ આગળ વધારવી જોઈએ, કે જે કિસ્સામાં પોલીસ અધિકારીને તપાસ માટે પૂરતો આધાર દેખાતો નથી, તે તપાસને સંપૂર્ણપણે સમાપ્ત કરી શકે છે; કે કોઈ પણ સંજોગ ગુનાની તપાસનું ક્ષેત્ર ફક્ત તપાસ એજન્સીઓના કાર્યક્ષેત્રમાં છે, જેના પર કોર્ટનું નિયંત્રણ D હોઈ શકતું નથી અને જ્યાં સુધી તપાસ આગળ વધે ત્યાં સુધી તપાસની કાર્યવાહીને દબાવવાની અથવા તેમાં દખલ કરવાની કોઈ સત્તા નથી. તપાસ સંબંધિત જોગવાઈઓના પાલનમાં અને તે માત્ર એવા કિસ્સામાં છે કે જેમાં પોલીસ અધિકારી કોઈ ગુનાની તપાસ ન કરવાનું નક્કી કરે છે, સંબંધિત મેજિસ્ટ્રેટ E દરમિયાનગીરી કરી શકે છે અને કાં તો તપાસનો નિર્દેશ આપી શકે છે અથવા વૈકલ્પિક રીતે, જો તે યોગ્ય વિચારે છે, તો તે પોતે તરત જ કાર્યવાહી કરી શકે છે અથવા તેના ગૌણ કોઈ મેજિસ્ટ્રેટને પ્રારંભિક તપાસ હાથ ધરવા માટે અથવા અન્યથા સંહિતામાં પ્રદાન કરેલી રીતે કેસનો નિકાલ કરવા માટે નિમણૂક કરી શકે છે.

(ભાર આપવામા આવ્યો છે)

XXX XXX XXX

૧૦૨. પ્રકરણ XIV હેઠળ સંહિતાની વિવિધ સંબંધિત જોગવાઈઓના અર્થઘટનની પૃષ્ઠભૂમિમાં અને કલમ ૨૨૬ હેઠળ અસાધારણ શક્તિનો ઉપયોગ અથવા સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળની અંતર્ગત સત્તાઓ કે જે આપણે બહાર કાઢી છે અને ઉપર પુનઃઉત્પાદિત કરી છે તે સંબંધિત નિર્ણયોની શ્રેણીમાં આ અદાલત દ્વારા પ્રતિપાદિત કાયદાના સિદ્ધાંતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં, અમે ઉદાહરણ તરીકે નીચેની શ્રેણીના કેસો આપીએ છીએ જેમાં આવી શક્તિનો ઉપયોગ કોઈ પણ અદાલતની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે અથવા અન્યથા ન્યાયના હેતુઓને સુરક્ષિત કરવા માટે કરી શકાય છે, જો કે કોઈ ચોક્કસ, સ્પષ્ટ રીતે વ્યાખ્યાયિત અને પૂરતા પ્રમાણમાં દિશા નિર્દેશિત અને લવચીક માર્ગદર્શિકાઓ નિર્ધારિત કરવી શક્ય ન પણ હોય. કઠોર ફોર્મ્યુલેટ કરો અને અસંખ્ય પ્રકારના કેસોની સંપૂર્ણ સૂચિ આપો જેમાં આવી શક્તિનો ઉપયોગ થવો જોઈએ.

(૧) જ્યાં પ્રથમ માહિતી અહેવાલ અથવા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો, ભલે તેમને તેમના અંકિત મૂલ્ય પર લેવામાં આવે અને તેમની સંપૂર્ણતામાં સ્વીકારવામાં આવે, તે પ્રથમ

દષ્ટિએ કોઈ ગુનાની રચના કરતું નથી અથવા આરોપી સામે કેસ બનાવતા નથી.

(૨) જ્યાં પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાં આરોપો અને એફ. આઈ. આર. સાથેની અન્ય સામગ્રી, જો કોઈ હોય તો, સંજોય ગુનાનો ખુલાસો કરતી નથી, ત્યાં સંહિતાની કલમ ૧૫૫ (૨) ના કાર્યક્ષેત્રમાં મેજિસ્ટ્રેટના આદેશ સિવાય સંહિતાની કલમ ૧૫૬ (૧) હેઠળ પોલીસ અધિકારીઓ દ્વારા તપાસને ન્યાયી ઠેરવે છે.

(૩) જ્યાં એફ. આઈ. આર. અથવા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા અનિયંત્રિત આક્ષેપો અને તેના સમર્થનમાં એકત્રિત કરવામાં આવેલા પુરાવા કોઈ પણ ગુનાનો ખુલાસો કરતા નથી અને આરોપી સામે કેસ બનાવે છે.

(૪) જ્યાં, એફ. આઈ. આર. માં આરોપો સંજોય ગુનાની રચના કરતા નથી પરંતુ માત્ર બિન-સંજોય ગુનાની રચના કરે છે, ત્યાં સંહિતાની કલમ ૧૫૫ (૨) હેઠળ મેજિસ્ટ્રેટના આદેશ વિના પોલીસ અધિકારી દ્વારા કોઈ તપાસની મ જૂરી આપવામાં આવતી નથી.

(૫) જ્યાં એફ. આઈ. આર. અથવા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો એટલા વાહિયાત અને સ્વાભાવિક રીતે અસંભવિત હોય કે જેના આધારે કોઈ પણ સમજદાર વ્યક્તિ ક્યારેય ન્યાયી નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે નહીં કે આરોપી સામે કાર્યવાહી કરવા માટે પૂરતો આધાર છે.

(૬) જ્યાં સંબંધિત અધિનિયમની સંહિતાની કોઈપણ જોગવાઈઓમાં (જે હેઠળ ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવે છે) સંસ્થા અને કાર્યવાહી ચાલુ રાખવા અને/અથવા જ્યાં સંહિતા અથવા સંબંધિત અધિનિયમમાં કોઈ ચોક્કસ જોગવાઈ હોય ત્યાં સ્પષ્ટ કાનૂની પ્રતિબંધ હોય, જે પીડિત પક્ષની ફરિયાદ માટે અસરકારક નિવારણ પૂરું પાડે છે.

(૭) જ્યાં ફોજદારી કાર્યવાહી સ્પષ્ટપણે દુર્ભાવનાપૂર્ણ રીતે હાથ ધરવામાં આવે છે અને/અથવા જ્યાં કાર્યવાહી દુર્ભાવનાપૂર્ણ રીતે આરોપી પર બદલો લેવાના ખોટા હેતુથી અને ખાનગી અને વ્યક્તિગત ક્ષેત્રને કારણે તેનો વિરોધ કરવાના દષ્ટિકોણથી શરૂ કરવામાં આવે છે.

૧૦૩. અમે એ અસર માટે પણ સાવચેતીની નોંધ આપીએ છીએ કે ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરવાની શક્તિનો ઉપયોગ ખૂબ જ સાવચેતીપૂર્વક અને સાવધાની સાથે થવો જોઈએ અને તે પણ દુર્લભતમ કિસ્સાઓમાં; કે એફ. આઈ. આર. અથવા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપોની વિશ્વસનીયતા અથવા વાસ્તવિકતા અથવા અન્યથા તપાસ શરૂ કરવામાં ગણતરીને ન્યાયી ઠેરવવામાં આવશે નહીં અને અસાધારણ અથવા અંતર્ગત સત્તાઓ અદાલતને તેની ઈચ્છા અથવા તરંગી અનુસાર કાર્ય કરવા માટે મનસ્વી અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરતી નથી.

એ પણ ઉલ્લેખ કરવો આવશ્યક છે કે તે સ્થાયી કાયદો છે કે રદ કરવાની શક્તિનો ઉપયોગ ખૂબ જ સાવચેતીપૂર્વક અને સાવચેતી સાથે થવો જોઈએ. તેનો ઉપયોગ દુર્લભતમ કિસ્સાઓમાં થવો જોઈએ. તે પણ સ્થાયી કાયદો છે કે કોર્ટ એફ. આઈ. આર. માં કરવામાં આવેલા આક્ષેપોની વિશ્વસનીયતા અથવા વાસ્તવિકતા અથવા અન્યથા અંગે તપાસ શરૂ કરવામાં ન્યાયી ઠેરવવામાં આવશે નહીં. અદાલત એ પણ તપાસ કરી શકતી નથી કે ફરિયાદમાં આરોપો સ્થાપિત થવાની સંભાવના છે કે નહીં.

ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને ચાલો હવે જોઈએ કે ઉચ્ચ અદાલતે વિવાદિત ચુકાદામાં શું કર્યું છે.વિવાદિત ચુકાદામાં ઉચ્ચ અદાલત ફરિયાદમાં અપીલકર્તાના કેસ અને પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા કેસ પર વિચારણા કરવા આગળ વધે છે.ઉચ્ચ અદાલત દસ્તાવેજોની તપાસ કરે છે, તેના પરની સહીઓની તુલના કરે છે અને પછી એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચે છે કે દસ્તાવેજો ખોટા અથવા બનાવટી નથી.ઉચ્ચ અદાલત પ્રતિવાદીઓ દ્વારા રજૂ કરાયેલા અમુક ફોટોગ્રાફ્સ અને અન્ય સામગ્રીને ધ્યાનમાં લે છે અને નિષ્કર્ષ કાઢે છે કે ફરિયાદ ત્રાસદાયક, તુરુછ અને ખોટી હતી.આ આધાર પર હાઈકોર્ટ ફરિયાદને રદ કરવા આગળ વધે છે અને ૩. અપીલકર્તા પર ૧૦,૦૦૦.ઉચ્ચ અદાલત એ નિષ્કર્ષ પર નથી પહોંચી શકતી કે ફરિયાદમાં જી દ્વારા કરવામાં આવેલા આરોપો, જો તેમના અંકિત મૂલ્ય પર લેવામાં આવે અને તેમની સંપૂર્ણતામાં સ્વીકારવામાં આવે, તો તે પ્રથમ દષ્ટિએ કોઈ ગુનાની રચના કરતું નથી અથવા આરોપી સામે કેસ બનાવતા નથી.ઉચ્ચ અદાલત એવા નિષ્કર્ષ પર નથી પહોંચી શકતી કે ફરિયાદમાંના આરોપો પોલીસ અધિકારી દ્વારા તપાસને ન્યાયી ઠેરવતા ગુનાહિત ગુનાનો ખુલાસો કરતા નથી.હાઈકોર્ટનો નિષ્કર્ષ કે ફરિયાદ ખોટી, હેરાન કરનારી અને તુરુછ હતી તે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી સામગ્રી પર આધારિત છે.પુરાવા વિના હાઈકોર્ટ આ સામગ્રી પર કેવી રીતે આધાર રાખી શકતી હતી તે સમજવામાં કોઈ નિષ્ફળ જાય છે.તે સ્પષ્ટ છે કે વિવાદિત આદેશ સંપૂર્ણપણે બિનટકાઉ છે.પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા વકીલના શ્રેય માટે, એવું જણાવવું

આવશ્યક છે કે ફરિયાદને રદ કરવામાં બી ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણોસર વિવાદિત આદેશને સમર્થન આપવાની માંગ કરવામાં આવી ન હતી.તે વાજબી રીતે સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું કે ફરિયાદને રદ કરવામાં હાઈકોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો બિનટકાઉ હતા.

પ્રતિવાદીઓ વતી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આ એક કેસ છે જે ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૮૫ હેઠળ આવે છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તેથી ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાના પ્રકરણ XXVI ની જોગવાઈઓ લાગુ થશે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે એકવાર પ્રકરણ XXVI ની જોગવાઈઓ લાગુ થઈ જાય, તો પરોક્ષ રીતે, પ્રકરણ XII ની જોગવાઈઓ બાકાત રહે છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આવા કેસમાં એકમાત્ર પ્રક્રિયા જેનું પાલન કરી શકાય તે અદાલતમાં અરજી કરવાની હતી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પ્રકરણ XXVI હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન ન કરવાથી ભારતના બંધારણની કલમ ૨૧ હેઠળ પ્રતિવાદીઓના અધિકારને અસર થઈ છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જો અદાલતમાં અરજી કરવામાં આવી હોત અને અદાલતે નિર્ણય લીધો હોત તો ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૩૪૧ હેઠળ અપીલ દાખલ કરી શકાતી હતી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પોલીસને ફરિયાદ કરીને, જે પછી અદાલતમાં ઇ રિપોર્ટ કરશે અને કોર્ટ તેની નોંધ લેશે કે પ્રતિવાદીઓ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૩૪૧ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ અપીલના અધિકારથી વંચિત છે.

અમે એફ પ્રતિવાદીઓ વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને સ્વીકારવામાં અસમર્થ છીએ.સૌપ્રથમ એ જોવાનું છે કે હાઈકોર્ટ કલમ ૧૯૫ લાગુ કરવામાં આવી હતી અને પ્રકરણ XXVI હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું તે આધાર પર ફરિયાદને રદ કરતી નથી.આમ આવા આધારનો ઉપયોગ વિવાદિત ચુકાદાને ટકાવી રાખવા માટે કરી શકાયો ન હતો.અન્યથા પણ રજૂઆતમાં કોઈ સાર નથી.ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૯૫ અને ૩૪૦ જી સંજોય ગુનાની તપાસ કરવાની પોલીસની સત્તાને અસર કરે છે કે કેમ તે પ્રશ્ન આ અદાલત દ્વારા પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ રાજ સિંહના કેસમાં પહેલેથી જ ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો છે, જેનો અહેવાલ [૧૯૯૮] ૨ એસસીસી૩૯૧ માં આપવામાં આવ્યો છે.આ કિસ્સામાં તે નીચે પ્રમાણે છે:

"૨.અમે હાઈકોર્ટના વિવાદિત આદેશને ટકાવી રાખવામાં અસમર્થ છીએ, જેમાં પ્રતિવાદીઓ સામે દીવાની દાવાની કાર્યવાહી દરમિયાન તેમના દ્વારા આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૧૯,૪૨૦,૪૬૭ અને ૪૬૮ એ હેઠળ ગુનાઓ કરવાના આરોપમાં નોંધાયેલી એફ. આઈ. આર. ને રદ કરવામાં આવી છે, કારણ કે કલમ ૧૯૫ (૧) (બી) (૨) સી. આર. પી. સી. પોલીસ દ્વારા મનોરંજન અને તેની તપાસ પર પ્રતિબંધ મૂકે છે.કલમ ૧૯૫ સીઆરપીસીના સાદા વાંચન પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે તે તે

તબક્કે અમલમાં આવે છે જ્યારે અદાલત કલમ ૧૯૦ (I) સીઆરપીસી હેઠળ ગુનાની સંજ્ઞાન બી લેવાનો ઇરાદો ધરાવે છે. પીસી; અને તેને પોલીસની કાનૂની સત્તા સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી કે જે એફ. આઈ. આર. ની તપાસ કરે, જે સંહિતાના પ્રકરણ XII અનુસાર સંજ્ઞેય ગુનાની જાહેરાત કરે છે, પછી ભલે તે ગુનો અદાલતની કોઈપણ કાર્યવાહીમાં અથવા તેના સંબંધમાં આચરવામાં આવ્યો હોય. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સંહિતા હેઠળ તપાસ કરવાની પોલીસની વૈધાનિક સત્તા કોઈ પણ રીતે કલમ ૧૯૫ Cr.PC દ્વારા નિયંત્રિત અથવા મર્યાદિત નથી. તે ચોક્કસપણે સાચું છે કે આવા ગુનાની તપાસ પૂર્ણ થયા પછી દાખલ કરવામાં આવેલી આરોપપત્ર (ચલણ), જો કોઈ હોય તો, અદાલત કલમ ૧૯૫ (૧) (બી) સીઆરપીસીના પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં રાખીને તેની નોંધ લેવા માટે સક્ષમ રહેશે નહીં, પરંતુ તેમાંની કોઈ પણ બાબત અદાલતને એફ. આઈ. આર. (પીડિત ખાનગી પક્ષ દ્વારા દાખલ કરાયેલ) અને સામગ્રીના આધારે ગુના માટે ફરિયાદ દાખલ કરવાથી અટકાવશે નહીં. તપાસ દરમિયાન એકત્રિત કરવામાં આવે છે, જો તે જરૂરી અભિપ્રાય બનાવે અને કલમ ૩૪૦ સીઆરપીસીમાં નિર્ધારિત પ્રક્રિયાને અનુસરે. ગોપાલ કૃષ્ણ મેનન વિરુદ્ધ રાજા રેડ્ડી, [૧૯૮૩] ૪ એસ. સી. સી. ૨૪૦

[૧૯૮૩] એસ. સી. સી. (સી. આર. આઈ.) ૮૨૨ એ. આઈ. આર. (૧૯૮૩) એસ. સી. ૧૦૫૩, જેના પર ઉચ્ચ અદાલતે આધાર રાખ્યો હતો, તે કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદામાં તાત્કાલિક કેસની હકીકતોને લાગુ કરવાની કોઈ રીત નથી, કારણ કે સિવિલ કોર્ટમાં રજૂ કરવામાં આવેલી નાણાંની રસીદના સંદર્ભમાં છેતરપિંડીની કાર્યવાહી કરવામાં આવી હોવા છતાં ખાનગી ફરિયાદ પર સંજ્ઞાન લેવામાં આવ્યું હતું અને તેથી એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૧૯૫ <આઈ. ડી. ૧> ને ધ્યાનમાં રાખીને અદાલત આવી ફરિયાદ પર સંજ્ઞાન લઈ શકતી નથી.

અમે માત્ર આ ચુકાદાથી જ બંધાયેલા નથી પરંતુ અમે તેની સાથે સંપૂર્ણ સંમત પણ છીએ.કલમ ૧૯૫ અને ૩૪૦ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા હેઠળ તપાસ કરવાની પોલીસની સત્તાને નિયંત્રિત અથવા સીમિત કરતી નથી.એકવાર તપાસ પૂર્ણ થઈ જાય પછી કલમ ૧૯૫ માં પ્રતિબંધ અમલમાં આવશે અને કોર્ટ સંજ્ઞાન લેવા માટે સક્ષમ રહેશે નહીં.જો કે, તે અદાલત પછી એફ. આઈ. આર. અને તપાસ દરમિયાન એકત્રિત કરવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે ગુના માટે ફરિયાદ દાખલ કરી શકે છે, જો કે કલમ ૩૪૦ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડમાં નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવે.આમ પ્રતિવાદીઓના કોઈ અધિકારને

અસર થતી નથી, કલમ ૩૪૧ હેઠળ અપીલ દાખલ કરવાનો અધિકાર ઘણો ઓછો છે.

ત્યારબાદ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તેની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી સામગ્રી પર હાઈકોર્ટનો નિષ્કર્ષ સાચો હતો કે ફરિયાદ ખોટી, તુરં છ અને હેરાન કરનારી હતી.એ નોંધવું જોઈએ કે ઉચ્ચ અદાલત પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા બિનસંવેદનશીલ આક્ષેપોના આધારે આ નિષ્કર્ષ પર પહોંચી હતી.આવા આરોપો સાથે અદાલતોએ કેવી રીતે વ્યવહાર કરવો જોઈએ તે ભજનલાલના કેસ (ઉપરોક્ત) ના પેરા ૧૦૮ માં દર્શાવવામાં આવ્યું છે.ફરો ૧૦૮ નીચે પ્રમાણે વાંચે છે:

"૧૦૮.તેમાં કોઈ શંકા નથી કે શ્રી ભજનલાલ અને ધરમપાલ વચ્ચે પ્રેમ ઓછો થયો ન હતો. આ તથાવપૂર્ણ સંબંધોના આધારે, શ્રી કે. પરાસરન દ્વારા ભારપૂર્વક વિનંતી કરવામાં આવી છે કે રાજકીય પ્રતિશોધને કારણે ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા તમામ આક્ષેપો માત્ર નિંદનીય અને નિંદનીય જ નથી, પરંતુ દુર્ભાવનાથી દૂષિત પણ છે, જે સમગ્ર કાર્યવાહીને દૂષિત કરે છે.અગાઉ વારંવાર જણાવવામાં આવ્યું છે તેમ, સમગ્ર બાબત માત્ર અકાળ તબક્કામાં છે અને કેસ નોંધવાની તારીખ એટલે કે ૨૧ નવેમ્બર, ૧૯૮૭ના રોજ લેવામાં આવેલા કેટલાક પ્રારંભિક પ્રયાસો સિવાય તપાસ હજુ સુધી આગળ વધી નથી.સંપૂર્ણ તપાસ કર્યા પછી પુરાવા એકત્ર

કરવા પડે છે અને અદાલત સમક્ષ મૂકવા પડે છે, જેના આધારે અદાલત દુર્ભાવનાપૂર્ણ અરજી પર એક અથવા બીજી રીતે નિષ્કર્ષ પર આવી શકે છે.જો આરોપો સત્યથી વંચિત છે અને દુર્ભાવનાપૂર્ણ રીતે કરવામાં આવ્યા છે, તો અમને ખાતરી છે કે તપાસ એવું કહેશે.આ તબક્કે, જ્યારે માત્ર આક્ષેપો અને પુનરાવર્તનો છે પરંતુ પુરાવા પર, આ અદાલત તપાસના પરિણામની આગાહી કરી શકતી નથી અને હાલમાં ઉપલબ્ધ સામગ્રી પર દુર્ભાવનાપૂર્ણ પ્રશ્ન પર તારણ આપી શકતી નથી.તેથી, અમે આ દલીલમાં કોઈ બળ જોઈ શકતા નથી કે ફરિયાદને માત્ર દુર્ભાવનાપૂર્ણ અસમર્થિત દલીલ પર ઓવરબોર્ડ કરવી જોઈએ.એવું ધારીને પણ કે ધરમ પાલે માત્ર પોતાની અંગત દુશ્મનાવટને કારણે ફરિયાદ કરી છે, તે પોતે જ ગંભીર આક્ષેપો ધરાવતી ફરિયાદને નકારી કાઢવાનો આધાર નહીં હોય, જેનું પુરાવા એકત્રિત કર્યા પછી પરીક્ષણ અને વજન કરવું પડશે.આ સંબંધમાં, ભગવતી, સી. જે. દ્વારા શીઓનાનંદન પાસવાન વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય, [૧૯૮૭] ૧ એસ. સી. સી. ૨૮૮,૩૧૮ [૧૯૮૭] એસ. સી. સી. (સી. આર. આઈ.) ૮૨ માં વ્યક્ત કરવામાં આવેલા નીચેના ઢ્રષ્ટિકોણનો ઉલ્લેખ કરી શકાય છે:(એસ. સી. સી. પી. ૩૧૮, પેરા ૧૬) "

" તે કાયદાની સારી રીતે સ્થાપિત દરખાસ્ત છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી, જો અન્યથા ન્યાયી હોય અને પૂરતા પુરાવાના આધારે પ્રથમ માહિતી આપનાર અથવા ફરિયાદકર્તાની દુર્ભાવના અથવા રાજકીય બદલો લેવાને કારણે દૂષિત થતી નથી.

આ કારણોસર રજૂઆત સ્વીકારી શકાતી નથી.જો દાવો કરવામાં આવ્યો હોય તેમ ફરિયાદમાં કોઈ તથ્ય ન હોય તો તપાસ એવું કહેશે.આ તબક્કે માત્ર આક્ષેપો અને પુનરાવર્તનો હતા.ઉચ્ચ ન્યાયાલય તપાસના પરિણામની ધારણા કરી શક્યું ન હોત અથવા દુર્ભાવનાઓના પ્રશ્ન પર તારણ આપી શક્યું ન હોત.જો અપીલકર્તાએ વ્યક્તિગત બદલો લેવાના કારણે ફરિયાદ કરી હોય તો પણ તે પોતે ફરિયાદને નકારી કાઢવાનો આધાર ન હતો, જેનું પુરાવા એકત્રિત કર્યા પછી પરીક્ષણ અને વજન કરવું પડ્યું હતું.

અંતે એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કલમ ૧૯૫ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ લાગુ થાય છે કે નહીં તે પ્રશ્ન હાઈકોર્ટ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો નથી અને તેથી કેસને ડી વિચારણા માટે હાઈકોર્ટમાં પાછો મોકલવો જોઈએ.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અરજીમાં કલમ ૧૯૫ લાગુ કરવાની સ્પષ્ટ વિનંતી કરવામાં આવી છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ઉચ્ચ અદાલતે આ પાસા પર વિચાર કરવો જોઈતો હતો.એવું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૧૯૫ એ કાર્યવાહી પહેલાં બનાવટી દસ્તાવેજોને લાગુ પડે છે કે કેમ તે પ્રશ્ન, જેમાં તેઓ ટેન્ડર કરવામાં આવે છે, નિર્ણયોના સંઘર્ષને કારણે, ઇ ને પ ન્યાયાધીશોની

બેન્ચમાં મોકલવામાં આવ્યો છે.આપણને આ રજૂઆતમાં કોઈ સાર દેખાતું નથી.આ મુદ્દે કાયદો સ્પષ્ટ છે.તપાસના તબક્કે કલમ ૧૯૫ લાગુ પડતી નથી.તેથી અમે આ પ્રશ્નથી ચિંતિત નથી કે શું કલમ ૧૯૫ અદાલતમાં રજૂ કરવામાં આવે તે પહેલાં બનાવટી/બનાવટી દસ્તાવેજોને લાગુ પડે છે કે કેમ.તે પ્રશ્ન ત્યારે જ ઊભો થાય છે જ્યારે કોર્ટ સંજ્ઞાન લે છે.આ તબક્કે એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે તપાસને આગળ વધવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ કે નહીં.ઉપર જણાવ્યા મુજબ ફરિયાદ/એફ. આઈ. આર. રદ કરી શકાય તેવો કોઈ આધાર અથવા કારણ નથી.

ઉપરોક્ત કારણોસર આક્ષેપિત ક્રમ હોવો જરૂરી છે અને તે મુજબ સેટ-સાઈડ છે.રદ કરવાની અરજી ફગાવી દેવામાં આવશે.અપીલને તે મુજબ મંજૂરી આપવામાં આવે છે.ખર્ચ અંગે કોઈ ઓર્ડર આપવામાં આવશે નહીં.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.